

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii“
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Organizație economică.

Intr'o serie de articole, apărute în coloanele acestei foi, noi am susținut necesitatea imperativă a unei organizații economice mai intenzive. Cu aceea ocaziune am zis, că importanța băncilor sătești se va releva de abia atunci, când exigențele și avântul nostru economic vor reclama tot mai mult o concentrare a forțelor și un plan bine stabilit în direcția aceasta. Au fost de atunci păreri și pro și contra în această privință. Unii, cei mai mulți, au susținut teoria primejdiei, ce se ascunde în faptul înființării băncilor sătești, cari cu timpul prin concurența lor pot primejdui înjghebarea și existența unor întreprinderi economice de valoare, alții ne-au dat dreptate, invocând interesul creditului național și a unei consolidări economice de prima necesitate.

Când deci revenim asupra acestei teme, o facem pe motivul, că vedem, cum împrejurările și timpul ne dau mereu nouă dreptate. Azi mai mult ca oricând susținem această doctrină: Ne trebuie o organizație economică la sate. Până acuma am crezut, că aceasta se poate face prin înființarea de bănci, din motive de administrație mai ușoară, astăzi deviza este: cooperative sătești. Indiferent. Vorba e, că timpul reclamă o organizație economică oarecare în fiecare sat, fie că aceasta se va face prin înființarea cooperativelor, a băncilor sătești etc. Dar fiecare sat trebuie să-și aibă expoziția lui financiară-economică, care să reprezinte, ușureze, îndrepte situația economilor și a satelor noastre în toate privințele. Noi am remarcat întotdeauna, că și băncile sătești vor fi numai până atunci „bolte de bani“, până ce viața noastră economică, nu le va

sili, ca să se transforme în cooperative și să vină întru ajutor pe toate căile economului nostru strimtorat din toate punctele de vedere.

Anii aceștia răi au trebuit să convingă pe toți ceice cunosc cu adevărat referințele economilor și a satelor noastre, că fără o concentrare a forțelor, fără o organizație proprie economică este absolut exchis să vorbim de progres economic, ori de consolidare pe acest teren. Orice credit este în chipul acesta o perpetuă primejdie pe capul particularului, a instituțiilor ori corporațiilor, ba chiar pe capul creditorului, deoarece lipsește pretutindenea acel organ intermediar, care să reprezinte la nevoie și pe datorăș și pe care să se poată răzima cu încredere și creditorul fără teamă de rizic. Prin aceasta s'ar decentraliza organizația noastră economică financiară de azi, acordându-se satelor toată libertatea, ca ele prin băncile și cooperativele lor să-și facă afacerile după a lor bunăpripere și după o temeinică cunoștință a tuturor referințelor economice locale.

O organizație de natura aceasta, care ar fi cu considerare la dăruverile economice ale sătenilor quasi în familie, ar avea cele mai binefăcătoare urmări. Ar fi deopotrivă de dorit și din punctul de vedere al politiceii noastre economice generale, deoarece s'ar putea cerne mai bine acordarea creditului și s'ar pune o stavilă îndatorilor multor, cari azi sunt ingenunchiați. Ar avea apoi nu numai băncile mari, dar toate întreprinderile noastre economice, comerciale și industriale, cari sunt și vor mai fi, pretutindenea puncte fixe în străduințele lor, prin cari și-ar putea face afacerile cu toată înlesnirea și încrederea.

Ar fi timpul suprem canu tot la lucruri mari să ne stea capul, să

ne mai gândim și la lucruri de acestea mărunte, fără de cari azi-mâne și cele mari, cari le avem, nu vor mai putea exista.

Contele Czernin recunoaște necesitatea încheerii pactului româno-maghiar. Corespondentul special din București a ziarului „Az Est“ a avut o convorbire cu contele Czernin. Intrebat asupra atitudinii României față de monarhie, contele Czernin a declarat următoarele:

„Voi vorbi foarte sincer și categoric. Politicianii români se pronunță cu mult tact asupra chestiei românilor din Transilvania. Fiecare recunoaște că este vorba de o chestie internă a Ungariei. Totuși nu e mai puțin adevărat că românii se interesează de conaționalii lor din alte state. Ar fi însă o greșală, dacă cineva ar crede, că românii din regat caută să exercite o influență asupra situației din Ungaria.

Toți românii cari au sentimente amicale pentru Ungaria, și vă pot asigura că toți nutresc asemenea sentimente, nădăjduesc că tratativele începute de contele Tisza cu românii vor da un rezultat favorabil. Numai dușmanii noștri nu doresc aceasta și dacă dorința dușmanilor noștri s'ar implini, acest fapt ar crea o situație foarte tristă. Relațiunile dintre România și Austro-Ungaria au fost în ultimul timp întru câtva încordate. Ținând însă seamă de sinceritatea și bunele intențiuni ale politicianilor români față de monarhie, sper că lucrurile se vor îndrepta, dacă chestiunea românilor din Transilvania va fi rezolvată.

Intrebat dacă crede, că pactul cu românii trebuie încheiat cu orice preț, și dacă prin acest pact s'ar aduce un prejudiciu ideii de stat maghiar, contele Czernin a răspuns:

„Despre aceasta sunt convins cu atât mai mult cu cât se știe, că naționalitățile din Ungaria nu se bucură de toate drepturile necesare. Dacă ar fi altfel, desigur că contele Tisza nu ar fi început aceste tratative“.

Intrebat dacă pactul va avea o influență directă în ceea ce privește ameliorarea relațiunilor dintre Austro-Ungaria și România, contele Czernin a declarat următoarele:

„După părerea mea, pactul este absolut necesar. D-voastră cunoașteți sentimentele patriotice ale contelui Tisza și desigur, vă dați seamă că dânsul nu ar fi capabil să aducă vre-o știrbire acestei idei.“

Correspondentul: „Ce s'ar întâmpla dacă pretențiunile românilor ar fi prea exagerate spre a putea fi satisfăcute de contele Tisza?”

Contele Czernin: „Date fiind marile interese ale monarhiei în această chestie, nici nu voiu să mă gândesc la un asemenea rezultat nefericit”.

Correspondentul adaugă că contele Czernin l'a autorizat prin semnătura sa ca să publice aceste declarațiuni autentice.

Di Tache Ionescu asupra tratativelor româno-maghiare: Cu data de 21 Ianuarie ziarul „Az Est” din Budapesta publică azi un lung interviu cu dl Tache Ionescu, fostul ministru de interne al României. Interviul a avut loc la București. Correspondentul numitului ziar pretinde că dl Tache Ionescu i-ar fi dat următoarele răspunsuri:

— Excelența V. cunoaște bazele pactului româno-maghiar — a întrebat correspondentul lui „Az Est”.

— Nu, nu cunosc amănuntele planului de înțelegere. Cunosc însă cu mult mai bine istoria decât să nu știu, că esențialul nu rezidă în cuprinsul pactului, ci în faptul, că se caută și se face pactul, care, ca ori și ce altă operă omenească, nu poate să servească ca bază pentru o conviețuire pașnică. Cred, că nu trebuie să ne amestecăm în condițiile pactului. Nu ne-am putea asuma răspunderea în fața Ungurilor și nici în fața Românilor din Ungaria, în noua fază a lucrurilor, dar nu voim să agravăm nici situația contelui Tisza dându-i noi opoziției maghiare pretextul de-a înfățișa lucrurile așa ca și cum el ar trata cu noi, iar nu cu concetățenii săi.

— Imi iubesc neamul, ori unde ar fi

el, îl iubesc adânc și-i și sunt foarte sincer. Aceasta însă nu mă împiedecă să înțeleg greutățile pe care contele Tisza trebuie să le învingă, ba înțeleg și prejudecățile unei părți a opiniei publice maghiare și cred, că atunci vom face un mai bun serviciu cauzei, dacă vorbim cât se poate de puțin despre cele ce se întâmplă dincolo între concetățenii unei țări, a căror interes comun e binele patriei.

— Și dacă dorințele Românilor — a întrebat ziaristul — jignesc prea mult supremația maghiară, ideia națională maghiară:

— O spun de tot franc — a declarat dl Ionescu — *am credință, că Maghiarii nu vor pierde, dacă se vor înțelege cu Români.*

În epoca noastră democratică și a obligativității generale a învățământului e imposibilă desnaționalizarea unei rase, în care viează conștiința și mândria rasei căreia aparține. Orice încercare în acest sens este absolut zadarnică. Despre aceasta convingere a mea am dat dovadă atunci când dela Bulgaria învinsă și pusă la dispoziția noastră nu am luat un mai mare teritor, decât am avut absolută trebuință pentru ca să putem ieși la mare... Iată pentru ce am spus totdeauna, că n'aș primi nici Șumla, nici Ruscicul, nici Varna, chiar dacă ni le-ar dărui.

Acum avem 190 mii de Bulgari într-o țară cu o populație de 7 milioane 700 de mii de suflete, din care peste 7 milioane suflete sunt Români. Și cu toate acestea desnaționalizarea Bulgarilor e un lucru imposibil.

— Credeți Exc., că rezultatul actualelor tratative va influența raporturile dintre România și Austro-Ungaria?

— Am dovedi o lipsă de sinceritate în raporturile noastre cu monarhia, dacă dacă n'am recunoaște, că înțelegerea dintre Maghiari și Români din Ungaria va consti-

tui o cauză mai mult ca raporturile dintre noi să fie atât de excelente, cum trebuie să fie.

— Încă o ultimă întrebare să-mi permiteți Excelență, fiindcă știu că nu mă adresez patriotului român, ci mai ale spolițianului elegant și expert. Să presupun, că Români din Ardeal ar pune condițiuni absolut inacceptabile. Chiar pe lângă toată bunăvoința... Ce se va întâmpla în urmă?

— Îți voi răspunde cu o admirabilă declarație a lui Venizelos, pe care am auzit-o dela d-sa, când cu prilejul vizitei mele la Athena l-am întrebat că din ce cauză se lungesc atât de mult tratativele greco-turce. Venizelos, care e un bărbat mare, foarte mare, un adevărat politician bismarckian, mi-a răspuns: „E grea înțelegerea, fiindcă nici o parte nu vrea să-și spună ultimele concesiuni, până când nu se va convinge că vor duce la rezultat”...

Iată, deci, eu sunt de credință, că acest răspuns îl pot aplica și cazului la care mă întrebați. Dacă o chestie de condițiuni inacceptabile, să mă credeți, în realitate totuși, se vor găsi modificări posibile, „ultimele concesiuni”, cari însă se retac până când va fi asigurat rezultatul!

Eu am ferma credință, că dacă ambele părți în mod sincer vreau înțelegerea întotdeauna se și face înțelegere, chiar și în cazul, când o parte ar vrea luna, iar cealaltă soarele de pe cer.

Calea cea adevărată.

În zilele trecute recetind „Despre imitațiunea lui Hristos” de Tompa a Kempis am dat de vre-o câte-va rânduri, cari să potrivească foarte mult ca „apropos” la celea scrise în timpul din urmă în „Unirea”. Iată acelea rânduri: „Tot omul dela natura

FOIȚA.

Despre ascultarea sfintei liturgii.

— Meditație —

de Ioan Georgescu.

Sfânta și Dumnezeiasca jertfă liturgică este sufletul religiei și evlaviei creștine, taină neînțeleasă și negrăită, care cuprinde toată dragostea nemărginită a lui Dumnezeu față de noi oamenii, pentru că înrânsa cu adevărat ni-se dă, însuș Domnul nostru Isus Christos, izvorul și dătătorul tuturor darurilor și a tuturor îndurărilor.

Rugăciunile încă nici când și nicăiera nu sunt așa de plăcute și așa de ascultate de Dumnezeu, ca tocmai în sfânta biserică și la sfânta liturgie, căci după învățătura tuturor rugăciunilor noastre împreunându-se cu rugăciunile Domnului Christos și cu ale sfinților, de cari mai ales se folosește sfânta biserică la sfânta liturgie, dobândesc o putere cu mult mai mare, și așa se face, că sunt mai curând ascultate de Dumnezeu. Să facem deci tot ce ne în putință, pentru a asculta cât mai des, dacă se poate chiar în toată ziua, sfânta liturgie, ca să aducem împreună cu preotul liturgisitor jertfă prea-

scumpă Tatălui ceresc, pentru noi înșine și și pentru toată lumea. Sfinții Părinți ne îndeamnă să ascultăm sfânta liturgie cu sufletul și cu dorul și atunci, când împiedecați fiind de vre-un lucru oare-care, nu putem asculta aievea sfânta liturgie. Sfântul Ioan Gură pe aur, întogmitorul liturgiei, care se cetește în cea mai mare parte a anului în Biserica noastră răsăriteană, ne spune: că împreună cu noi ascultă liturgia și cetele îngerești cele nevăzute. De aceia cătăm la cheruvic: „Ca pe împăratul tuturor să-l primim pre cel nevăzut încunjurat de cetele îngerești. Aliluia, aliluia, aliluia!” Iar înainte de prefacere se roagă preotul astfel: „Mulțumim Ție și pentru liturgia aceasta, carea bine ai voit a o primi din mâinile noastre măcar că stau înaintea ta mi de arhangheli, și zeci de mii de ingeri, cheruvimii și serafimii cei cu câte șase aripi și cu ochi mulți, cari se nălță sburând cântare de învingere căutând, strigând, vers înălțând și grăind: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Sabaoth...” Cetele bisericii învingătoare și a celei luptătoare, vin să se unească cu Mântuitorul în aceasta jertfă a Sa, pentru că cu El, în El și prin El să împace inima Tatălui ceresc și să ne-o facă întru toate milostivă. Ce fericire trebuie să fie pentru un creștin a putea conlucra prin silințele sale la un bine atât de scump și iubit.

Iar pentru a asculta sf. liturgie, fie numai cu gândul și cu dorul, va trebui mai

întăiu, să ne pregătim și noi cu preotul înainte de începerea s. liturghii, prin aceea, că ne vom pune în fața lui Dumnezeu, vom recunoaște ticăloșia și nevrednicia noastră și vom cere iertare de toate greșelele noastre.

Fiind de cea mai mare însemnătate pentru ascultarea sf. liturghii și pentru săvârșirea oricărei rugăciuni, transpunerea sau închipuirea noastră în fața (în prezența) lui Dumnezeu să vedem mai întâiu: cum, prin ce mijloace să facem aceasta (să ne transpunem în prezența lui Dumnezeu)?

1. cel dintăiu mijloc, să ne închipuim cât numai se poate mai viu și și mai cu luare aminte omniprezența lui Dumnezeu, adevărat faptul, că Dumnezeu e în tot locul de față, încât nu este loc și lucru pe lumea asta, în care să nu fie întru adevăr de față; că precum paserile ori unde ar sbura, neconținut se razimă cu aripile pe aer, tot asemenea și noi ori unde ne-am duce și ori unde am fi, avem de-a pururea pe Dumnezeu de față. Fiecare știe adevărul acesta, dar nu fiecare ia aminte la însemnătatea lui. Orbii, deși nu văd pe Împăratul, care e de față, totuși sunt cu deosebit respect față de el, dacă știu cu cine au de-a face; dacă însă își uită de aceasta, pierd orice respect și cinste față de dânsul. Așa suntem și noi, ca orbii; nu putem vedea pe Dumnezeu, care este pretutindenea de față. Și deși credința ne spune, că El este în tot locul de față, totuși ne uităm prea adesea de acest adevăr

s'a dorește a ști, dară știința fără frica lui Dumnezeu ce folosește? În adevăr e mai bun economul smerit, care servește lui Dumnezeu, decât filosoful superb, care neglijându-se pe sine, cearcă cursul cerului. Cel ce să cunoaște bine pe sine, însuși să consideră pe sine a fi de jos, și nu să desfătează în laudele oamenilor. De a ști toate câte sunt în lume și iubirea lui Dumnezeu nu este în mine, ce mi-ar folosi înaintea lui Dumnezeu, care mă va judeca din fapte... Înșă fiindcă mulți mai mult să nevoiească a ști, decât a duce viață cu frica lui Dumnezeu, de aceea adeseaori greșesc și mai nici un fruct nu aduc, sau foarte puțin. O! De-ar întrebuița atâta diligență spre a stărpi viciile și a sădi virtuțile, câtă întrebuițează spre a pune întrebări științifice, nu ar fi atâtea rele și scandale în popor, nici atâtea nedisciplinare în mănăstiri. În adevăr. În ziua judecății nu vom fi întrebați, ce am cetit, ci ce am făcut; — nici cât de bine am vorbit, ci ce viață sfântă am adus?.."

Să vorbește mult despre examenele prosinodale ca despre o necesitate pentru biserica noastră. Să invinuește preoțimea că nu cetește, nu cultivă științele teologice, nu studiază și astfel sunt reclamate examenele prosinodale ca un mijloc de perfecționare în știință. Știință și iarăși știință le trebuie unor confrăți, fără a căuta, că preoțimei noastre nu-i trebuie atâtea perfecționare în știință, cât mai cu samă perfecționare în virtuți.

Nu vedem și nu știm pe destui, cari ar trebui să strălucească în virtuți. cum strălucesc în vicii? Nu auzim zilnic despre legături neiertate, scandale, beții și alte lucruri slabe din viața preoților? Nu știm, că cea mai bună predică e viața curată a preotului? Nu vedem, că mai cu samă cei

mai cu carte duc viață mai puțin preoțască? Ba, ce-i mai dureros, am ajuns acolo, încât dacă un preot duce viață cucernică și exemplară, capătă din partea confrăților săi epitetul de fariseu și bigot! Înaintăm în știință și ne cufundăm în vicii!

Nu de examene prosinodale are lipsă biserica noastră, ci de o examinare strictă a vieții ce o duc preoții și protopopii. O examinare strictă și o disciplină severă va pune pe fiecare la locul său și va face din preoțime „lumina lumii” și „sarea pământului”. Adevărat, că multe din invinuirile, ce să fac preoțimei, sunt fără temei. Oameni slabi, bârfitori și intriganți sunt în toate parohiile. Insuși Domnul ne-a zis: „Scoate-vă-vor pe voi din săboară... În lume scârbe ve-ți avea”. Dar o examinare strictă a vieții protopopilor și preoților va dovedi, unde-i adevăr și unde-i minciună. — Fiecare preot ar trebui să poată răspunde invinuirilor cu întrebarea: „Cine mă acuză pe mine cu vre-un păcat?”

Aceasta-i calea cea adevărată: O preoțime, care să strălucească în virtuți creștinești! Perfecționarea în științe să fie numai un mijloc spre perfecționarea în virtuți. Perfecționarea în științe fără viață curată e numai aramă sunătoare și cimbal răsunător.

Octavian Popa.

Correspondențe.

Din dieceza Gherlei.

La 21 Ianuar.

Zilele de 18 și 19 Ianuarie au fost pentru Bistrița zile mărețe, zile de nespusă înălțare sufletească și de bucurie pentru miile de suflete ale poporului nostru bun,

care fiind conștiii de menirea sa națională cu muncă neobosită și viguroasă, țintește cu siguranță spre viitorul său de aur. O veselie sfântă a pătruns miile de inimi, văzând în mijlocul lor pe adevăratul lor Părinte iubitor, pe In. Preasfințitul Episcop Dr. Vasile Hossu, care în chip deosebit iubește frunțașă parohie a Bistriței, ce numără astăzi 4463 suflete greco-catolice.

Pregătirile pentru aceasta sărbătoare măreață s'au făcut în timp scurt, cu toate acestea buna reușită a dovedit nespusa iubire a poporului nostru către Arhiepiscopul lui atât de iubitor, care a vrut să prăznuiască Boboteaza în acest centru românesc, în plină dezvoltare pe toate terenele.

În ziua de 18 Ianuarie la trenul de 12 sa adunat o mulțime imenză spre a primi pe Preasfințitul nostru Părinte, însoțit de suită numeroasă, constătătoare din canonicii Dr. Oct. Domide și Greg. Pop, prof. de teologie Dr. Victor Bojor și directorul de bancă Teodor Morariu, apoi vre-o 8 clerici pentru azistința la liturgia arhierască. La gară la întâmpinat mai întâiu dl protopop Stanciu și primarul orașului Schreiber, cari în vorbiri scurte, dar pline de căldură au bineventat pe Preasfinția Sa; răspunsul a fost pătruns de o dulce dragoste părintăscă. Apoi a urcat o trăsură pompoasă cu 4 cai albi. În momentul acela a început a se înălța la cer sunetul solemn al clopotelor tuturor bisericilor din Bistrița. Tot atunci a pornit spre oraș întreg convoiul care sa aranjat în modul următor:

Începutul rândurilor era compus dintr'un banderiu de 80 de călăreți, foarte bine disciplinați sub conducerea dibace a frunțașului I. Sas. La o oarecare distanță a urmat sub drapelul propriu corul puternic al țărânilor constătător din 114 membrii, condus de harnicul învățător G. Bochiș. Ace-

și ne purtăm ca și cum nu știu la ce depărtare mare ar fi El de noi. Când știm că Dumnezeu este în tot locul de față și totuș nu cugetăm la aceasta, e tot atâtea ca și cum n'am ști de loc. Iată pentru ce trebuie să ne gândim totdeauna înainte de orice îndeletnicire (rugăciune, ascultarea sf. liturghii) la prezența lui Dumnezeu. Aceasta a simțit-o și gândit-o Psalmistul, când a zis: „Unde să mă duc dinaintea spiritului Tău, și unde să fug dinaintea feței Tale? De mă voi sui în cer: Tu acolo ești; și de mă voi cobori la iad: Tu de față ești! De voi lua aripile mele în sbor de dimineața și mă voi așeza la marginea mării: încă și acolo mâna ta mă va conduce și mă va cuprinde dreapta Ta”. (Ps. 139, 7—11). Vrând să începem așa dară rugăciunea sau sf. liturghie să ne zicem: Suflete al meu, cu adevărat Dumnezeu este de față aci și mă vede.

2. Alt mijloc de a ne transpune și a ne închipui în fața cea sf. alui Dumnezeu, este faptul, că Dumnezeu e de față nu numai în locul, în care ne aflăm noi, ci mai cu seamă în inima și în sufletul nostru, pe cari le înviorează și sfințește prin prezența Sa, fiind el oarecum inima inimei noastre și sufletul sufletului nostru. Căci precum sufletul nostru, care răsbate și străbate toate părțile trupului nostru, dându-le viață, se află răspândit în întreg trupul nostru dar mai cu seamă sălășluește în inima noastră: tot asemenea și Dumnezeu, deși e pretutindeni de

față totuși într'un chip deosebit se află în sufletul nostru. Pentru aceea Psalmistul îl numește Dumnezeul inimei sale (Ps. 73, 25) iar sf. Paul zice, că „într'ânsul viețuim și ne mișcăm și suntem” (Fapte. 17, 28). Cumpănind bine acest adevăr încă se va deștepta cinste și închinăciune față de Dumnezeul, care stă atât de aproape de noi.

3. Al treilea mijloc e să ne închipuim pe Mântuitorul, cum caută din cer și vede lumea întreagă; și ne vede și pe noi. Aceasta nu e numai o ficțiune, o închipuire deșartă, ci un fapt adevărat: căci deși noi nu-l vedem pe Mântuitorul Hristos, cum să uită la noi, totuș El ne privește într'adevăr. Întâiul mucenic și diacon Ștefan, fiind ucis cu pietri de Evrei, a căutat la cer și a văzut mărirea lui Dumnezeu și pe Isus stând de-a dreapta lui Dumnezeu și a zis: „Iată văd cerurile deschise și pe Fiul omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu”. (Fapte 7, 55—56).

4. Al patrulea mijloc e să ne înfățișăm pe Mântuitorul în chip de om, înaintea noastră, așa după cum știm din sf. Evanghelii, că a trăit și a umblat El printre oameni și după aceea avem obiectul de a ne înfățișa înaintea noastră pe prietini și cunoscuți: făcând sau zicând aceasta și aceea. Lucrul acesta ni-l putem închipui cu atât mai ușor în sf. Biserică, unde Domnul Hristos petrece în chip deosebit pe altarele noastre în taina sf. Euharistii: formele pâinii și a vinului sunt, așa dară, numai ca niște per-

dele din dosul cărora ne privește Mântuitorul. De sine înțeles nu trebuie să folosim odată toate mijloacele arătate aci pentru a ne putea transpune în fața lui Dumnezeu, ci odată folosim unul, altădată altul, după cum ne va veni mai bine. Aceste mijloace sunt recomandate și de sf. Francisc de Sales. Aceasta să o facem la începutul sf. liturghii!

Sub sf. liturghie dela eșirea cu Evangelia și până la Credeu. (Simbolul credinței) să ne închipuim viața și activitatea publică, a Mântuitorului, ceea ce vă puteți închipui cu atât mai ușor, cu cât însaș sf. liturghie vă ajută la aceasta. Când se cântă sau se recitează fericirile (cele 8 fericiri) să ne închipuim pe Mântuitorul predicându-și evangelia de pe munte înaintea unei mulțimi desfășurate de oameni, între cari ne aflăm și noi, și auzim cuvintele lui, — cele 8 fericiri, — prin care Mântuitorul osândește de-a dreptul înțelepciunea și fericirea lumii acesteia:

1. Fericiti sunt cei săraci cu spiritul, adecă fericiti sunt cei ce își cunosc marginile și puținătatea priceperii (înțelegerii) lor, căci aceia vor fi feriti de cea mai mare primejdie a sufletului omenesc: de îngâmfarea, de trufia (care după învățătura sf. Scripturi și adevărul vieții de toate zilele, este începutul a tot păcatul).

(Va urma)

stora le-a urmat sub drapel reuniunea meseriaşilor români într'un număr impunător. În sfârşit inteligenţa română din loc, urmată de un val imens al poporului credincios.

În faţa bisericii gr.-cat. rom. a fost aşezată măreaţa poartă de triumf; constatătoare din trei arcuri mari. Toată poarta a fost obdusă cu brad şi decorată cu roze de hârtie. Inscricţia de sub cruce a fost: „În acest semn vei învinge“, executată într'un stil special de clericul V. Cutean cu concursul dşoarei L. Pletosu. Înaintea bisericii Preasf. Arhiepiscopul a fost întâmpinat prin o scurtă vorbire de capelanul din loc, I. Petringel; îmbrăcând apoi epitrahilul, mandia şi camilafca, a intrat în biserică urmat de miile de credincioşi. Aici s'au cetit ecteniile dela Litie şi sa dat binecuvântarea arhierescă. A urmat prânzul la casa parohială, unde s'au întrunit fruntaşii inteligenţii ai Bistriţii.

În 19 Ianuarie s'a celebrat liturghie solemnă în biserică, pontificând Preasfinţia Sa. La intrarea solemnă a Arhiepiscopului în biserică, corul inteligenţei a cântat un imn ocazional, anume compus în onoarea Preasfinţiei Sale de I. Harşa, răspunsurile la sf. liturghie le-a cântat corul ţărănimei, condus de harnicul învăţător G. Bochiş. Solemnitatea a fost mult ridicată prin concursul miliţiei din loc, comandate de căpitanul Bârsanu. Sfârşindu-se liturghia, la care după Evanghelie a predicat foarte frumos însuşi Arhiepiscopul, despre misterul sărbătorii, dând credincioşilor bogate învăţături de suflet mântuitoare —, s'a făcut ieşirea la apă în sunetul muzicii militare ce preceda convoiul miilor de credincioşi. Pentru locul sfinţirii celei mari a apei a fost destinat teritoriul larg din faţa morii artificiale. Ceremoniile au decurs cu solemnitate înălţătoare, însoţită de salvele puternice ale focurilor militare. Sărutarea crucii a durat mai bine de două ore, în care timp s'au perândat mai bine de 5 mii de persoane, între cari erau şi străini. În onoarea prea distinsului oaspe au mai dat prânzuri şi cini bogate fruntaşii Bistriţii dnii Dr. Gavril Tripon, Dr. Vasile Pahone, avocaţi şi medicul Dr. Alex. Pop. Vorbirile ţinute cu aceste ocazii au fost importante.

Cât timp a petrecut Preasfinţia Sa în Bistriţa a dat dovezi de nespuse dragoste faţă de turma sa. Auzind Duminecă la prânz de boala unor parohieni, a alergat cu dragoste la căsile lor spre ai mângăia şi a le alina durerile.

Induioşătoare a fost şi vizita pruncilor de şcoală adunaţi dela diferite institute. Această generaţie nevinovată, speranţa dulce a viitorului, pururea îşi va aduce aminte de dragostea şi interesarea părintelui lor iubitor. Un moment important a fost şi apariţia Preasfinţiei Sale la petrecerea corului ţărănesc. Un triplu „să trăiască“ a răsunit din sutele de piepturi ale tineretului plin de viaţă, când au văzut în mijlocul lor pe iubitul Pastor, care a privit câţva timp frumoasele lor jocuri. Unul dintre corişti a rostit o scurtă, dar frumoasă vorbire, la care a răspuns bunul Arhiepiscop, îndemnându-i să ţină cu mândrie la datinele şi jocurile naţionale, neprihănite şi curate.

În urmă a luat parte şi la concertul inteligenţii române, care azi dovedeşte o pricepere superioară în ale muzicii. Producţiunile au fost la culme, doamnele Veturia Dr.

I. Pop şi Elena E. Chiffa s'au dovedit artiste-cântăreţe perfecte în executarea solo-urilor de sopran şi de alta pieselor: Doina olului şi aria „Violettei“ din Traviata de Verdi (Dna V. Dr. Pop) cum şi-a pieselor „Ave-Maria“ de Fr. Schubert şi a „cântecului de Tib. Brediceanu (Dna Elena E. Chiffa). Asemenea au cântat minunat la pian dşoarele Elena Scridon şi Alexandrina Tripon, dovedind o şcoală superioară în executarea pieselor alese. Foarte interesantă şi de toată frumuşea a fost icoana populară „La şezătoare de Tib. Brediceanu, acompaniată de orhestră militară. Toate persoanele, cari au jucat aceasta piesă au fost îmbrăcate în costume naţionale, unul mai frumos şi mai atrăgător decât altul. După concert a urmat joc până dimineaţa.

Ilustritatea Sa Dnul Episcop a mai rămas în Bistriţa şi Marţi având de isprăvit unele afaceri importante, de interes general ale ţinutului. Deie prea înduratul Dzeu ca iubitul nostru Arhiepiscop, păzit în deplină sănătate să aibă mângăierea şi bucuria sufletească de a-şi cerceta pe fii săi din toate oraşele vastei sale dieceze, pe cum nespuse mângăiere a avut în Bistriţa văzând miile de credincioşi şi şi aleasa inteligenţă — cu alipire de credinţa stei noastre biserici. Prea bunul Dzeu să reverse darul său cel sfânt peste inteligenţii şi poporeni de prin oraşele noastre ca în deplină armonie şi în bună înţelegere, pătrunşi de adevărata dragoste creştinească, să lucreze solidari, în pace şi în unire pentru înaintarea noastră pe teren bisericesc, moral şcolar, social, economic; căci de ar fi unire, dragoste şi solidaritate între toate clasele noastre sociale de pe la oraşe, s'ar putea face cu mult mai multe lucruri bune, şi-am putea povăţui poporul la o mai mare bunăstare, din toate punctele de vedere.

Correspondentul.

Normativ arhidiecezan.

(I. Clasificarea parohiilor).

Apreciind importanţa ideii sulate de „Un protopop“ în neuitatul său articol „Normativ Arhidiecezan“ după cum vi-se cuvine şi citind scrisul cu acelaş nume al fratelui — s. p. — în „Unirea“ nr. 130 1913 mă simţesc îndemnat a rectifica şi completa proiectul lui — s. p. — deşi în materia aceasta bucuroş aş fi dat întâetate „unui protopop“, ca unuia, căruia avem a-i mulţami începutul discuţiei menite a produce îmbunătăţiri enorme în viaţa Bisericii noastre, îmbunătăţiri dorite de toţi cei buni.

Fratele s. p., cum apare din cuvintele sale, admite, că în locul proiectului său se poate da şi altul mai bun.

Problema *normativ arhid.* e cu mult mai grea, decât să se poată mântui, cum s'ar zice, „într'un suflet“, din care cauză în cadrul acestui articol mă voiu mărgini la baza primă a normativului, la *clasificarea beneficiilor arhidiecezane.*

S. p. — în proiectul său are în vedere numărul sufletelor şi venitul conseris al parohiei, dar uită, că referinţele locale: situaţia topografică, mijloacele de comunicaţie, apropierea ori depărtarea de oraşe etc. multe beneficii cu 1500—2400 suflete şi cu venit congrual de 800—1000 cor. resfirate prin creerii munţilor ori prin fundăturile Câmpiei le pun îndărătul altor beneficii cu

6—700 suflete şi 4—500 cor. venit local dar megieşe cu oareşcare oraş. Imprejurări de aceste şi altele (cum ar fi starea materială a cutărei comune bisericeşti, înţeleg izvoarele de venit ale Bisericii şi ale şcolii) sunt atât de determinate pentru clasificarea cutării beneficiu, cât e imposibil a face clasă fără a ţinea cont de ele. Pentru ilustrare voiu recurge la mai multe cazuri grăitoare şi la unele combinaţii. 1. După s. p. — parohia Bicaz numărând 1898 suflete cu venit congrual de 595 04 cor. ar aparţinea clasei a III. deci ar fi cu mult mai bună decât parohiile de cl. IV. Ciufud şi Biia; părerea de obşte însă, manifestată în anii din urmă, nu pune nici un preţ pe Bicaz, în schimb apreciază foarte favorabil Ciufudul şi Biia, căci, fiind date nu de mult tustrele la concurs, aceste aflară mulţime de peţitori meritaţi, dar la Bicaz nu a reflectat nime. 2. Ruşinea aceasta a păţit-o şi par. Aruncuta (în Câmpie) cu venit congrual peste 600 cor. şi 745 suflete, pe când Sântimbrul cu numai 431 24 cor. venit dela 571 suflete a atras privirea multor concurenţi până şi cu 15—20 ani de serviciu. 3. Def ctele clasificării fratelui s. p. — le arată 2 promovări mai recente întâmplare la cererea proprie a respectivilor: preotul dela Copand (după s. p. — cl. IV.) e promovat la Ghiroş-sâncraiu (cl. III.); aici după s. p. — am avea promovări, nu promovări. Ori doară vom zice, că fraţii dela Copand şi Budiu nu au ştiut ce cer? Nici de cum. 4) Ar fi foarte interesant aspectul roiului de concurenţi, că ar năvăli asupra unui beneficiu din tractul şi apropierea Blajului cu venit de 286 64 cor. (deci cl. V.) faţă de reflectanţii la o par. cu 2347 suflete şi 710 70 cor. venit (cl. III.) din tractul Morlăcii.

Cazuri de aceste aş putea înşira multe dar cred, că ajung cele spuse spre a ne convinge, că la clasificarea beneficiilor trebuie să fim cu ochii în *patru* şi să ne îndestulim cu nrul sufletelor şi a coroanelor din conscripţia congruală ci să fim atenţi la toate împrejurările beneficiului. Variaţia imenză a împrejurărilor naşte neputinţa de a trage limite fixe între singuraticile clase. Drept aceea la opera clasificării vor trebui invitaţi toţi beneficiaţii având a o desbate în sinoadele protopopeşti premărgătoare sinodului arhid., care va da lustrul ultim acestui op, de a căruia importanţă părem a fi nu destul de pătrunşi.

Subscrisul cunosc din intuiţie proprie cele mai multe parohii şi m'am nizuit a culege date scrise ori verbale despre beneficiile necunoscute, pe baza cărora îndrănesc a crede, că proiectul de clasificare de mai jos în partea cea mai mare va corespunde scopului. Înainte de a face cunoscută modalitatea clasării, ţin se fixez o constatare, care va explica înşirarea cutării beneficiu la aparinţă mediocră ori chiar slab, între cele bune şi întors, şi anume: felul real al beneficiului numai acela îl cunoaşte, care îl deţine şi cărora îl descrie acesta fidel. Calităţi interne, necunoscute străinilor, îmbunătăţesc cutare beneficiu, care în afară se prezintă inferior şi vice-versa micşorează, degradează beneficii părute avantajioase. Dulceţile respective spinii determină calitatea unei parohii cu totul altcum, de cum o judecă privitorul neiniţiat în tainele acelu

beneficiu. Acele dulceți, acei spini fac plăcute ori nesuferită petrecerea în parohii: așa se explică faptul, că în cutare beneficiu preoții se perândează tot des, pe când în-tr'alte, cu condiții la aparință asemenea, numai moartea răpește Crucea și Evanghelia din mâinile, cari le-au primit dela protopopul introducător. Cu un cuvânt *stabilitatea ori nestabilitatea preoților în cutare parohie încă ofere un criteriu însemnat în clasificarea beneficiilor.*

După permiterea acestora urmeze acum modalitatea după care contemplez eu clasarea beneficiilor!

◆ Cele mai bune parohii sunt acele, cari asigură întreg venitul prevăzut în legea de congruă și în cea de cvinvenale (grupa primă). În locul al 2-lea urmează acele, cari asigură venit congruă deplin (1600 cor.) și din cvinvenale o parte (parohii de teologi cu venit local peste 400 cor. — grupa II.). Grupa a 3-a o formează parohiile cu drept la congruă dar nu la cvinvenal (par. de teologi cu venit local sub 400 cor.) iar în grupa a 4-a ar fi parohiile, cari nu au drept nici la cvinvenale nici la congruă întreagă (parohii de bienaliști). Luând în considerare împrejurările speciale a parohiilor în fiecare grupă vom deosebi câte 2 clase, punând în cl. I. pe acele, cari au drumuri bune, linie ferată și târguri aproape, în cl. II. pe acele cu situație grea, cu administrație obositoare, depărtate de orașe, de trenuri etc. Vom avea deci cu totul 8 clase în cari nu sunt cuprinse protopopiatele.

(Va urma).

Vas. Cerghizan.

Picnicul „Reuniunii“.

Picnicul „Reuniunii“ a avut o reușită, cum nu ar fi putut visa nici cei mai optimiști. Sala de gimnastică s'a umplut cât ai bate în palme, publicul foarte numeros — am remarcat și multă lume din jur — s'a așezat la mese (puteau să fie de cinci-ori atâtea!) și pe scaunele din mijlocul salei. Doamnele n'au ostenit degeaba cu decorarea salei, căci au reușit s'o impodobească într'un chip foarte atrăgător. Cetini de brad acoperiau pereții, împrejmuid cele cinci pavilioane decorate cu motive naționale și orientale (turcești-japoneze). În mijloc era pavilionul cu mâncări (Dnele Livia Domșa, Trifan, drele Lenica Muntean, Eliza Bodocan, Emilia Coltor și Otilia Pop), în dreapta pavilionul *turcesc* cu cafea, țigarete, fructe sudice (D-na Mureșianu, d-șoarele Alma și Lia Hodoș costum oriental, Lucia Mureșianu, dl N. Ne-gruțiu), pavilionul *japonez* ceaiuri (Dna Camila Dr. Pop, Dșoarele Vally Pop, Mărioara Maior). În stânga pavilionul cu *beuturi* (Dna Augusta Dr. Szabó, Dșoarele Geni Pop, Veturia Denghel, dnii Dr. Szabó, Sever Pop) pavilionul cu *prăjituri* (Dna Virginia Precup, Dșoarele: Elena Podoabă, Miți Pop, Lucreția Moldovan).

Pavilioanele în tot decursul picnicului au fost asaltate, în sensul literal al cuvântului, așa încât deja pe la orele 11, pavilionul cu prăjiturile trebuia să se îngrijască de marfă nouă, căci cea de cu seară se isprăvisc.

Reprezentarea a fost, de asemeni, foarte reușită. Remarcăm corul bine instruit al clericilor noștri, condus de dl Ștefănuț, jo-

curile naționale și drăguțul dans cu voalul al tinerelor d-șoare Tița Murășan. Doriți Fodor, Gabriela Roșian și Genica Pop. La urmă s'a predat pieza lui Goethe „Dragoste cu toane“ (în traducerea lui St. O. Iosif), interpretată de dșoarele Lucia Mureșianu și Vally Pop, cu precizia și arta, pe care am remarcat-o și cu alte prilejuri — și de dnii I. Arieșanu și N. Voicu, cari încă și-au interpretat bine rolurile, ales cel dintâi, care a și avut un rol mai lung.

Ce să mai spunem? Rezultatul material al picnicului încă ni-se pare foarte favorabil. Petrecerea a durat, cu multă animație, până târziu în noapte. Costumele naționale au avut rol covârșitor, în amestecul toaletelor. Meritul reușitei este a se atribui Măiestrului Mureșianu și doamnei, cari au dat inviațiunile de lipsă, și pictorului Zeiler, care a contribuit mult la partea decorativă — artistică.

Felicităm Reuniunea pentru acest succes...

Asupra amănuntelor nu intrăm, rămânând în sarcina poetului nostru de curte: Ciuvic... Coresp.

Diverse.

Monarhul la Budapesta. În cercurile curții vieneze se vorbește, că Maj. Sa Monarhul cu ocaziunea sesiunii delegațiilor, ce se vor ținea în Budapesta în 2 Martie a. c., va veni și probabil va sta aci toată luna Martie. Înainte de sărbătorile paștilor cam prin 5 April Monarhul se va reîntoarce la Viena.

Conrad de Hötendorf va fi numit inspector de armată. După cum se anunță din Viena actualul șef al statului major, Conrad de Hötendorf, își va părăsi în curând postul, fiind designat pentru al șaptelea post de inspector al armatei, înființat nu de mult. Acest inspector are o sferă de activitate deosebită și cu mult mai largă decât celelalte, având al șaptelea inspector sub el întreagă infanteria și trupelor de vânători, iar pe lângă aceste are datoria să supravegheze dezvoltarea tacticii trupelor și a artei militare. Iar despre baronul Conrad, se știe că e în chestii de tactică o auctoritate de primul rang.

Baronul Conrad își va ocupa noul post, probabil, încă înainte de manevrele dela toamnă.

În apropiatul consiliu de mareșali se va hotărî retragerea generalului de infanterie și inspector de armată Francisc Schölder. Locul acestuia îl va ocupa actualul comandant al corpului de armată din Graz, vicegeneralul Ernestin Leithner. Comandant al corpului din Graz va fi numit vicegeneralul Emil Colerus. Comandantul corpului de armată al X. din Pozemysl, cav. Heinrich Kummer va fi numit comandant provizoriu al Landwehrului austriac, iar locul lui îl va ocupa generalul de infanterie Hugo Meixner, fratele comandantului corpului de armată din Timișoara.

Episcopul Hajdudorogh-ului la primăle țării. Se anunță din Strigon, că episcopul diecezei de Hajdudorogh sosind acolo a vizitat pe primatele, cu care a avut o lungă consfătuire privitor la foarte importante afaceri bisericesti.

Masa studenților din Blaj, din prilejul anului nou, a primit dela dl Constantin de Colbasi, Spring, 3 cor., îi exprimă mulțămintă *Direcțiunea gimnazială.*

Pentru instrucția și educația poporului. Nu la noi, ci în România, mai mulți capitaliști au constituit o societate pe acțiuni sub numirea de „Cinematograful pentru toți“, pentru instrucția și educația poporului.

Capitalul societății este de 100,000 lei împărțit în 200 acțiuni de câte 500 lei, care a și fost subscris, vărsându-se până acum din capital treizeci la sută.

Ca membrii în consiliul de administrație au fost aleși dnii: Dr. H. Botescu, Emil Socec, Principele G. V. Bibescu, N. D. Protopopescu, Const. Bann, Ing. Teodoriu și Simion Lazăr. Ca cenzori au fost aleși dnii: C. Bacalbașa, N. Gutulescu și M. Savu; iar cenzori suplenți dnii: M. Coșoiu, C. Maltezianu și M. Musceleanu.

Moștenitorul sârb la Petersburg. Din Belgrad să anunță, că moștenitorul de tron sârb Alexandru însoțit de prim-ministrul Pasic a plecat la Petersburg ca se participe la botezul nepotului regelui Petru, fiul principesei Helena. Acestei călătorii i-se atribuie și o importanță politică. Din prilejul nașterii nepotului, regele Petru a primit felicitări telegrafice dela Țar și dela domnitorii român, grec și muntenegrean.

Inchiderea granițelor austro-ungare-româno-sârbe. Ni-se anunță din Budapesta: Ministrul de agricultură, în conșlegere cu conferința vamală comună, a dat ordin pentru închiderea granițelor pentru importul de vite și a articolelor învâluite în paie și fân, din România, Bulgaria și Serbia. Măsura aceasta a fost luată din cauza boalei pestis bovina orientalis, care face pustiiri enorme în timpul din urmă, mai cu seamă în Bulgaria.

„Neamul românesc“ nu mai apare. Dl Nicolae Iorga în ultimul număr al „Neamului românesc“ anunță sistarea acestei reviste, „care i-a luat o mare parte din timp, tot prisosul veniturilor sale puține — și poate mai mult decât atâta — cei mai buni ani de bărbăție și — sănătatea“.

Triste adevăruri!

Ajutor de stat orașelor ardelen. Ministrul de interne a asemnat ajutorul legal orașelor ardelen în modul următor: Cluj 64 mii coroane, Oșorheiu 22, Turda, Alba-julia 12, Bistrița, Dej, Sighișoara, Odorheiu, Ibașfalău, Aiud, Uioara și Zelau câte 10 mii, Făgăraș 5, Abrud, Csikszereda, Hațeg, Cojocna și Vizocna câte 4 mii, celorlalte orașe ardelenesti li-a asignat câte 6 mii coroane.

Biblioteca academiei române. În anul 1913 s'au consultat de 8435 cetitori 23020 volume și broșuri tipărite; de 1967 cetitori s'au consultat 11671 manuscrise, 19517 documente, 520 cărți vechi românești (1508—1830).

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 5972 volume și broșuri, 3693 numere de reviste române, 2869 reviste străine, 102 atlase și hărți, 208 stampe și portrete, 68 volume manuscrise, 892 documente, 155 fotografii, 14 albumuri, 10312 foi volante, 174 note muzicale, 2013 obiecte de muzeu și — monete.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 ore dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 1 la 6.

Partea Literară.

Religiositatea și cultura.

După Fr. Xav. Wetzel.

Trad. de I. Belu.

(Continuare).

În forma aceasta să lărgesc orizontul creștinismului, cuprinzând în cadrele sale întreaga lume creată; având de scop percurgerea unei căi infinite și având o țintă înaintea ochilor, care o vom ajunge cu atât mai ușor, cu cât vom percurge mai mult din drumul infinitului.

Să încercăm separarea religiosității de cultură, și am încercat o imposibilitate: știința cea mai mare e religiozitatea cea mai adâncă, și religiozitatea cea mai adâncă, e știința cea mai mare.

Să-i lăsăm pe cei îngâmfăți și increzuți în știința lor, se vorbească, cari își arată cultura, prin batjocorirea și persifierea a tot ce e creștin, atot cei supranatural; pe cari privesc cu un dispreț suveran pe buze la toți muritorii, înaintea cărora Dumnezeu, Raiul, Iadul nu trece în sfera poveștilor; să-i lăsăm să vorbească, pe aceia, cari în lume și în conducerea ei miraculoasă văd numai întâmplare, cari resping învățăturile și înțelepciunile dumnezeiești, schimbându-le cu produsele anormale unor miuți hibride; pe unii ca aceștia să-i lăsăm să vorbească, iar dacă li-s'a gătat înțelepciunea, le vom adresa acestor „bărbați de știință“ unele întrebări, poate să vor îndura să ne răspundă.

Dacă nu-i Dumnezeu atunci universul, acesta minunat, armonia admirabilă a corpurilor cerești e fără alcătuitor și guvernator, atunci și Voltaire a susținut o nebunie zicând

..... Universul

Te cuprinde în brațe și crezi că visezi:
E un orologiu acela, dar constuctor n'are.

Atunci nime nu ar fi în stare să repareze și se îndrepte orologiul lumii. Dacă nu-i Dumnezeu, toate popoarele câte au existat au fost în rătăcire. Să mergem ori și în care direcție a pământului unde sunt oameni, fie aceia cât de sălbatici, toți cu sfințenie vor privi spre ceriu, fie nomazii de pe pustiiile Asiei fie indijenii din America, locuitorii dela polul nordic sau cei din mijlocul Africii, toți vor privi cu groază către Dumnezeu; în tot locul, unde funcționează numai creierul omenească, aflăm conceptul Dumnezeului vecinic; și în tot locul, unde răsună graiul omenească, fie cât de sărac ori părăsit, se exprimă numele lui Dumnezeu.

Să frunzărăm istoria omenirii să trecem chiar 2000 de ani, dar nu vom putea trece, fără să nu ne întîmpine un nume. Cicero oratorul zice: Nu-i popor, fie acela cât de sălbatic, să nu creadă în ceva zeităte, deși nu-i cunoaște esența.

De atunci s'a descoperit America și Australia, o mulțime de popoare, au ajuns pe paginile istoriei — dar' vorbele oratorului din Roma au valoare și azi, ba mai mult, să întărește din zi ce merge. Dar dacă Dum-

nezeu nu există, atunci atâtea popoare ar fi fost în rătăcire mii de de ani...

Dacă nu-i vieață vecinică, că nu există nici nemurirea sufletul, și dacă nu moare sufletul, atunci cu tot respectul întrebăm: Dacă pleoapele noastre peste câteva decenii se închid pentru totdeauna ca să nu se mai deschidă, cine ne-a dat suflet doritor de știință și cine ne-a dat o inimă atât de iubitoare?

Dacă cultura noastră câștigată cu atâtea trudă și știința noastră se va stinge ca o schiateie, dacă dincolo de mormânt nu-i altceva decât singurătate, liniște și moarte vecinică, cine ne-a înzestrat cu atâtea doruri și idei despre vecinicie?

Cine varsă în noi ideia, ca să ne ocupăm atât de mult cu viitorul nostru e o nimică?

Cine varsă în noi atâtea speranțe, dacă nu avem altă soartă, decât adâncul fiorător al mormântului? Oare nu am avea noi soartea cea mai tristă posibilă? Să vezi tu lumina vecinică purcezoare a soarelui, să vezi tu blândeța măiestoasă a lunii, să vezi stele, cari împodobesc atât de minunat bolta cerească; și să știi, că ai trăit în lume, numai pentru un sfârșit adevărat în adâncul mormântului între patru scânduri?! Oare nu ar trebui să ni-se clătine credința în puterea virtuților? Nu ar trebui să desperăm ajungându-ne sărăcie, întristare și durere? Și astfel ce să zicem când un alt om se simte fericit deși trăiește în fărâdelegi, până când noi ce-i cu inimile pline de credință să nu avem drept de ușurare ridicându-ne inimile spre ceriu?

Iar dacă acceptăm existența unui Dumnezeu etern și ideia celeialalte lumi, pretutindenea vom vedea ordine, punctualitate, armonie, inteligență și adevăr. Marele univers și întreaga natura nu va fi ceva străin de sufletul nostru, nu va fi un chaos neînțeles, ci un întreg minunat, o unitate, societatea vecinică a unor ființe libere și inteligente; iar pe frontiera acestui edificiu grandios citim scopul vieții omenești, chemarea omului în lumina glorioasă a dumnezeirii.

Da! Să punem spre rezolvire unele din chestiunile acestea celor ce se mândresc cu rezultatele științei, să-i întrebăm pe cei ce disprețuiesc religia, și de sigur, că nu vor fi în stare să iasă din labirintul contraziacerilor. În turburarea lor nu vor ști să dea răspuns adiectivat și de-abunăseamă că vor zice: „Bine, bine, le recunosc toate acestea, dar nu vreau să cred, deoarece credința nu-i deamă de un om învățat“. Dar întreb: E cu cale să îți mintea omenească în întuneric, să o alungi în chaosul nedumeririlor și să-l blastâmi pe Dumnezeu? Să cuvine a ne rușina sufletul, ai preserie să nesocotească ordinea morală și să nu pretindă răsplată celor buni și celor răi pedeapsă? Trebuie să facem din om sclav, întrucât îl clătîm în credință și îl despoiem de libertate? O nevrednicie măreață carea ne conduce înaintea feții veșnicului Dumnezeu! Cât de plăcut e jugul nostru, care ne păzește să nu fim într'un rang cu debitoarele, și nu ne lasă să ne deschidem gura spre blastâm! Credința și religiozitatea are un conținut cu mult mai adânc, decât să nu poată pune stavilă pretensei „științe“, și ne îndrumă la teologie, care ne dă știința cea mai înaltă: cunoașterea lui Dumnezeu.

Este între noi vre-unul ma mare decât Leibnitz, filozoful german? Deși protestant după naștere, a străbătut toate ramurile științelor ca să afle adevăruri atât de sublime ca în biserica lui Hristos, dar zădărnica ia fost cântarea. Cu toate că un S. Toma de Aquino, un Fenelon, și un Mălebranche să închinau până la pământ în fața credinței, s'au putut ridica la un așa grad de cultură și de știință, încât mintea noastră nu o poate cuprinde.

Și când Newton și Bossuet își descopere capetele când aud numele lui Dumnezeu oare în momentele acestea nu cresc în ochii noștri?

Deși Newton prin descoperirile sale și de altfel e foarte mare. Și dacă ne aducem aminte de cuvintele acestui mare cunoscător a naturii și a întregului univers, pe care le-a rostit la sfârșitul vieții, atunci numai compătimi putem nulitățile dormice de progres, cari zic despre religione că-i prostie, deși toată înțelepciunea lor se poate așeza pe un virf de ac. „Nu știu — a zis fizicianul în clipa morții — ce va zice lumea despre descoperirile mele? Eu însă mă simt un copil, care jucându-se în prundișul mării află acum o petricea colorată, acum o scoică scilpicioasă, până când oceanul nemărginit a adevărului își leagănă valurile înaintea lui“.

Iată acesta e glasul adevăratei credințe de pe buzele celui mai învățat om din Europa! Impărăția științelor e fără sfârșit, dar mintea noastră e finită și mărginită. Spiritul poate ajunge la înălțime numai pe aripile credinței și a religiei, și tot numai ele îl pot apropia de concepția dumnezeirii. Astfel chiar și pentru cel mai religios și mai învățat știința despre Dumnezeu e peatra fundamentală, pe care e zidită cultura omenească. Aceasta e religionea cea mai adâncă și cultura cea mai înaltă.

(Va urma.)

Hirotonia a doua alui Atanasie e încă controversă.

I.

Pentru ca să se facă deplină lumină în cauza hirotonirii a doua e necondiționat de lipsă, că actele cari le invocăm, pro și contra, după istoricii de până aci, să fie din nou luate la o revizie, de cele ce se chiamă din autopsie! Pentru cazul, că din doritul examen riguros, documentele acestea să iasă perfect autentice și axiopistice, cari până acum își dau în capete, vom avea se constatăm faptul șod și poate unic în administrația bisericii! Pe Atanasie l-au rehirotonit în Viena. Rehirotonirea a fost tănuită în fața curiei papali. Chiar și după ce s'a fost deja făcut aceasta hirotonire, Kollonich dădea încă repetate desluciri la Roma și cerea de acolo dispensă, ca să o facă și nu deslegare pentrucă de fapt o implinise!

1. În 29 Decembrie 1711, Hevenesii, din Cluj¹⁾, rupt ales îi scrie ducelui de

¹⁾ Întâi zicea dl Păclișan, că Hevenesii a scris primatului în 14 Dec. Acum corege, că la acest dat numai îl întreabă ducele pe Hevenesii. „Cultura Creștină“ 1913 nr. 10 pg. 296. Relevez încă, că ia fost greșită și zisa, cumcă epp. Petrovan scrie în 25 Nov.

Sacsonia, cardinalului și primatului principe al Ungariei, urmașului lui Kollonich, † 1707, cumcă Atanasie a fost rehirotonit condiționat, de preot și arhieru și că la acea sacrare întru arhieru, însuși ducele de Saxonia a conliturghisit (interfuit).

2. Freyberger spune apoi, că în 25 Martie 1701. la liturghia oficiată cu sobor arhieresc, pontificată de Kollonich, Atanasie a fost sacrat întru arhieru și că unul dintre cei trei arhieru concelebranți, a fost tocmai ducele de Saxonia¹⁾.

3. Chirograful lui Freyberger, cu chirograful lui Hevenesi deci concordă deplin; primul însă e ceva mai complect, privitor de persoane și are și văleatul incidentului. Ci cu toate aste are numai putere probatoră accesorie și „in solidum“ cu înscrisul lui Hevenesi, ce dacă ar fi greșit, atunci actul Freybergerian îndată cade de sine, ne având din firea sa vr'o legătură cu celialalte documente favorizatoare hirotonirii a doua.

4. Nu stă apoi teza și invers! Mărturia lui Freyberger și celialalte mai mărunte, toate bine de se vor dovedi de greșite, relația lui Hevenesi totuș poate rămânea adevărată. Ea singură de sine și prin sine e destulă se adeverească incidentul, care ne preocupă.

5. Eu și în rândul trecut am dat coroana mărturii clasice lui Hevenesi unicului martore „de visu“, ce avem în afacerea asta importantă. Nu am putut înfirma direct acest dat atunci, când nu îi știam geneza, cu atât mai puțin mă încumăt la așa ceva acum.

6. În vederea altor scriseri cari până azi sunt tot așa de fidedemne în fața criticii istorice, ca și documentul Hevenesian menționat, ținând samă și de o judecată nemeșugită, nu pot să nu admit ca posibilă o greșală, o confusiune, sau nu știu ce nume potrivit i-aș putea da aici, acum în goana condeiului? Dacă în hârtia lui Hevenesi se cuprinde golul adevăr, atunci unele acte la rândul lor spun chiar minciună; și cum nu cutez să răstorn pe Hevenesi, tot așa nu pot desarma olograful lui Atanasie și nu pot face de minciună ezibitele oficiale ale curiei romane. Una din două, ori Hevenesi are dreptate, ori reverzalul lui Atanasie cu curtea papei!? Sau datur și tertium, că de ambele laturi e ceva smintă regretabilă?

7. Fine finali, din acest hal, firul Ariadnii ni-l poate da numai examinarea nouă a actelor: Posibilitatea fizică nu e eschisă, că dl Iorga a prescriș greșit pe Henesi și întors, Nilles, va fi redat greșit scrisorile, ori barem datul dela reverzal? Până nu se va face aceasta — și bine de tot ar fi când s'ar zincofotografia cel puțin datul și iscălirea dela reverzal alui Atanasie

1711 din Maramurăș primatului, el a scris din Bălgrad, unde se afla încă la aceasta dată tratând cu Atanasie și teologul iezuit. Iorga „Studii și docum“ XII LIII și 283—5. În articolul meu întâi pg. 460 ziceam greșit, că Hevenesi își dăduse părerea în „Noemvrie 1711“, în loc de 29 Dec. 1711, apoi la pg. 461, tot acest act l-am datat din „25 Noemvrie 1711“, în loc de 29 Decemvrie 1711.

¹⁾ Păclișan „Cult. Creștină“ 1913 pg. 297 nota.

și cu șirele ce ne privesc din relația lui Hevenesi — toată disputa e de „lana carina!“ —

De cumva `avem la mijloc un „error in persona“, atunci toată proba cu documentul lui Hevenesi se prăbușește; adecă dacă un alt iezuit din Cluj, a bunăoară proistosul rezidenții iezuitice de acolo, scrie ducelui de Sacsonia și dl Iorga va fi schimbat numele proistosului Clujan, cu numele lui Hevenesi, pe atunci provincialul tuturor iezuiților din împărăția noastră, prin mijlocirea căruia, pe deoparte, ca șefului său, pe de alta, ca marele patron al unirii¹⁾, avea starețul Clujan datorința oficială de a co-responda cu primatul.

Cine era la Decemvrie 1711 superiorul cășii Clujene nu pot afla; pare-mi-se Gavrilă Kapi! Numele de botez alui Hevenesi încă e Gavrilă, nu cumva omonimia aceasta a dus în rătăcire pe dl Iorga? — Pentrucă dacă o altă persoană, carea nu a fost de față la hirotonia din Viena, scrie cele ce admitem noi, că le-a scris Hevenesi, atunci mărturia e neavenită, nulă și de nul efect. Aceste cuvinte se potrivesc singur numai în gura unui Hevenesi!

Ca superiorul misiunilor dacice din Cluj, să dea informațiuni în treaba unirii din Maramurăș, e tare firesc. Maramurășul adecă era arondat la exopozitura din Cluj. Alt colegiu iezuitic mai apropiat de nordul Ungariei nu era.

(Va urma).

Stefan Pop.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco-catolice de Stef. Roșian. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Calendarul Minervei

pe 1914

Variate articole literare. — Splendide suplimente în culori. Ilustrațiuni relative la evenimentele mari ale anului. Reproduseri după tablourile celor mai de samă pictori.

Prețul cor. 1.25 + posta 20 fileri. — Se află de vânzare la *Librăria Seminarială* din Blaj.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruțița.**

Publicațiune.

Insoțirea economică comercială »Plugarul« cu sediul în Blaj, aduce la cunoștința publică, că a cumpărat cantități mai mari de cucuruz, pe care îl vinde cu vagonul — la gara care i-să cere —, ori în mic la magazinul însoțirii din Blaj. Toți cei-ce au lipsă de cucuruz să binevoiască a-se adresa

¹⁾ Symbolae pg. 10.

cu toată încrederea la biroul însoțirii Plugarul, de unde vor primi informațiile necesari.

Membrii însoțirii vor avea favoruri deosebite.

Blaj—Balázsfalva luna Ianuar 1914.

Direcțiunea însoțirii
»Plugarul“.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la repararea bisericii gr. cat. din Valeasasului—Szászvölgy, conform planului aprobat de Preaven. Conzistor Metropolitan din Blaj Nr. 8415—1913, prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris, însoțite de cauțiunea de 200 cor. adecă două sute coroane bani sau hârtii de valoare, curatoratului gr. cat. din Valeasasului cel mult până la 15 Februarie 1914 dimineața orele 8.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, descrierea tehnică, preliminarul de spese și planul de reparare, construit de inginerul arhidiecezan și aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 23 Decemvrie 1913 sub Nrul 8415 se pot studia zilnic în cancelaria parohială între orele 8—6 din zi.

Prețul de strigare 2000 mii (două mii) coroane.

Valeasasului, la 15 Ianuar 1914.

George Tufan
paroh gr.-cat.
(5) 3—3

Rus Toader
primcurator.

Nr. 140—1914.

EDICT.

Consistorul arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș provoacă prin aceasta pe Onoratul Teofil Popoviciu, administrator parohial gr.-cat. din Șiomonești, ca în termen de o lună de zile să-și reocupe parohia, pe care o a părășit voluntar, fără concesiune dela auctoritatea sa superioară. Ceeace dacă nu ar împlini, atunci parohia Șiomonești se va declara de vacantă și se va completa prin concurs.

Blaj, din ședința consistorului arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută în 13 Ianuarie 1914.

(6) 3—3.

